

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Київського психоневрологічного інтернату

04.12.2024

м. Київ, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 04.12.2024 групою НПМ здійснено відвідування Київського психоневрологічного інтернату (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Цикаленко Ірина Ігорівна, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Черевко Марина Іванівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Любченко Наталія Михайлівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Цюмік Олександр Вадимович, фахівець з питань проведення фахових досліджень під час відвідування місць несвободи в рамках реалізації національного превентивного механізму (лікар-психіатр).

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вул. Миколи Юнкерова, буд. 37, м. Київ, 04075.

Керівник закладу: Сахань Віталій Іванович.

Згідно з Положенням про Київський психоневрологічний інтернат, затвердженим розпорядженням виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 24.05.2011 № 1065 (у редакції розпорядження начальника Київської міської військової адміністрації від 12.06.2024 № 557), інтернат є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб чоловічої статі із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно

з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Заклад розрахований на перебування 200 осіб. На день відвідування у ПНІ перебувала 181 особа (чоловіки), серед яких: ліжкових хворих – 2 особи, підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення – 2 особи. 16 підопічних – дієздатні особи, 174 особи визнані у встановленому законодавством порядку недієздатними, 22 недієздатних підопічних знаходяться під опікою закладу, 190 підопічним закладу встановлено групи інвалідності.

У 2023 році на рахунки закладу надійшло фінансування у розмірі 44 822 262,00 грн.

Фінансування інтернату на 2024 рік затверджено у розмірі 52 773 547,00 грн.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 147 штатних одиниць, з яких 82,5 штатних одиниць – медичний персонал, у тому числі лікарі (завідувач відділення – 1,0 шт. од., лікар-терапевт – 1,0 шт. од., лікар-психіатр – 1,5 шт. од., лікар-стоматолог – 1,0 шт. од.,) сестра медична старша – 1,0 шт. од., сестра медична – 26,0 шт. од., молодший медичний персонал – 47,0 шт. од., сестра медична з фізіотерапії – 1,0 шт. од., сестра медична з масажу – 1,0 шт. од., сестра медична з дієтичного харчування – 1,0 шт. од., дезинфектор – 1,0 шт. од.

Згідно з тарифікаційним списком працівників станом на день проведення відвідування в ПНІ наявні 20 вакантних посад.

Відповідно до затверджених посадових інструкцій медичних працівників до функціональних обов'язків медичного персоналу включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження.

Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю: організація і управління охороною здоров'я, психіатрія, терапевтична стоматологія, загальна практика – сімейна медицина; спеціальності молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа, реєстраційне дос'є від 12.03.2020 № 1422/Л.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році, затвердженою постановою Кабінету Міністру України від 22.12.2023 № 1394.

Групою НПМ встановлено, що інтернат надає соціальні послуги підопічним на високому рівні, медичні працівники закладу використовують сучасні методи лікування.

У закладі не використовуються лікарські засоби з підвищеним ризиком для здоров'я (клозапін), їх замінено сучасними препаратами, що наявні в інтернаті та призначаються підопічним.

Медичними працівниками не менше одного разу на рік організовується огляд підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-

психіатра з метою вирішення питань щодо доцільності їх подальшого перебування у закладі та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування.

Медична документація ведеться відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

В інтернаті ведеться «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам», затверджений наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240, заповнюються бланки відповідних протоколів. У закладі наявна палата для ізоляції, яка облаштована окремою санітарно-гігієнічною кімнатою.

Закладом укладений договір із суб'єктом господарювання, який отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, забезпечено належне зберігання, перевезення та утилізацію медичних відходів категорії «В».

Особи з інвалідністю забезпечені засобами для пересування: кріслами-колісними, палицями, милицями та іншими засобами реабілітації згідно з індивідуальними програмами реабілітації (далі – ППР).

У 2023 році в ПНІ померло 2 підопічних (причиною смерті встановлено ішемічну хворобу серця).

У 2024 році в ПНІ померло 6 підопічних (причиною смерті здебільшого встановлено ішемічну хворобу серця).

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням. У закладі наявне дієтичне та перспективне меню.

У приміщенні харчоблоку дотримуються санітарно-гігієнічні умови, робочі поверхні та посуд чисті, витяжка в належному стані. Працівники, що залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба.

Сума витрат на харчування на одну особу на день в інтернаті складає 148,07 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу на день складає 29,63 грн.

Територія ПНІ огорожена (фото 1, 2). Вхід облаштовано кнопкою виклику, контактним номером телефону чергового медичного персоналу. На території облаштовано зони для відпочинку підопічних, а саме криті та відкриті альтанки та лави для відпочинку підопічних на свіжому повітрі (фото 3 - 6).

Підопічні інтернату проживають в умовах максимально наближених до домашніх, можуть тримати в житлових кімнатах домашніх улюбленців.

Для покращення психоемоційного благополуччя підопічних адміністрацією закладу організуються святкування, підопічні залучаються до культурно-масової діяльності. В інтернаті функціонує бібліотека, клуб, в якому наявні комп'ютери та ноутбуки (фото 7 – 13). У закладі проводиться арт терапія та інші реабілітаційні заходи. Підопічні беруть участь у волонтерській діяльності, виготовляють маскувальні сітки для потреб Збройних Сил України (фото 14).

Також підопічні закладу мають можливість самостійно відвідувати магазини та церкву, що розташовані поблизу.

На території закладу розміщено шість корпусів: корпус № 1 (двоповерховий адміністративний); корпуси № 2 та № 3 (житлові, двоповерхові); корпус № 4 (харчоблок та їдальня); корпус № 5 (актова зала) та банно-пральний комплекс.

Житлові корпуси та приміщення харчоблоку обладнані автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування.

У закладі наявний план евакуації підопічних на випадок пожежі, затверджений директором Київського ПНІ.

У житлових корпусах вікна не заґратовані.

Групою НПМ відмічено високий рівень дотримання персоналом закладу санітарно-гігієнічних вимог та дезінфекційних заходів.

Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне.

Підопічні користуються власними речами, в тому числі мобільними телефонами. У деяких житлових кімнатах є телевізори, комп'ютери та інша побутова техніка (фото 15-16). Житлові корпуси закладу підключено до мережі Wi-Fi.

Підопічні закладу забезпечені сезонним одягом.

На інформаційних стендах інтернату наявна інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Перукарські послуги підопічним надаються у приміщенні перукарні, облаштованої в ПНІ.

На кожного підопічного ведуться особові справи, укладаються договори про надання соціальної послуги.

Всі підопічні ПНІ мають документи.

Облік витрат особистих коштів підопічних відбувається відповідно до Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173.

Водопостачання у ПНІ забезпечується з власної свердловини, що розташована на території закладу, якість питної води відповідає нормам ДСанПіН 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

Заклад забезпечений п'ятьма генераторами, у тому числі потужним на 62,5 кВт.

Групою НПМ відзначено доброзичливу та приємну атмосферу, що панує у закладі.

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 72 підопічними та 19 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних до групи НПМ не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 01.09.2023, за результатами якого групою НПМ надавалися такі рекомендації:

1. Київській міській військовій адміністрації вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Київського психоневрологічного інтернату.

2. Київському психоневрологічному інтернату забезпечити:
контроль за додержанням прав підопічних;
облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;
дотримання норм житлової площі на особу;
облаштування корпусів відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;
облаштування житлових кімнат, у яких проживають ліжкові хворі, кнопками виклику персоналу;

нанесення при отриманні лікарських засобів, що закупаються за рахунок бюджетних коштів, на упаковки лікарських засобів спеціальне позначення – штамп червоного кольору з написом «Бюджетна закупівля».

У ході відвідування встановлено, що рекомендації надані за результатом попереднього відвідування виконані частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У закладі наявне підвальне приміщення, яке відповідно до акту оцінки об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення як найпростішого укриття від 04.07.2023 рекомендовано для

укриття працівників та підопічних закладу за умови приведення до стану, яке б відповідало вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 №579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку захисних споруд цивільного захисту».

На день здійснення відвідування НПМ у підвальному приміщенні ПНІ проводилися роботи з капітального ремонту для його подальшого використання як найпростішого укриття.

Зі слів директора закладу, облаштування вказаного приміщення у якості найпростішого укриття заплановано до кінця грудня 2024 року (фото 17-20). Наразі у разі оголошення сигналу «Повітряна тривога» у регіоні підопічні продовжують перебувати у житлових кімнатах.

Ураховуючи наведене, на день проведення відвідування НПМ наявне у закладі підвальне приміщення неможливо використовувати в якості захисної споруди цивільного захисту.

Викладене суперечить вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

2. У супереччю вимогам наказу Міністерства охорони здоров'я від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги» у закладі відсутні Протоколи надання догоспітальної екстреної медичної допомоги, що може призвести до невчасного діагностування та подальшого зниження якості надання необхідної допомоги пацієнтам у разі виникнення невідкладних станів.

3. Під час вивчення медичної документації встановлено, що підопічні не надають усвідомлену згоду на амбулаторну психіатричну допомогу (форма первинної облікової документації № 003-8/о) та усвідомлену згоду на проведення психіатричного огляду (форма первинної облікової документації № 003-7/о), затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, що є порушенням статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу».

4. Незважаючи на наявність у закладі періодичних випадків отримання підопічними тілесних ушкоджень, медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о) відповідно до вимог наказу МОЗ від 02.02.2024 № 186.

Відсутність належного документування фактів тілесного ушкодження може перешкоджати ефективному розслідуванню таких випадків у подальшому.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

5. Не всі приміщення житлових корпусів ПНІ у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме в коридорах одного з житлових корпусів закладу відсутні горизонтальні поручні для полегшення пересування підопічних, які віднесені до маломобільних груп населення (фото 21).

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, житло (стаття 48 Конституції України).

6. Стаття 48 Конституції України, статті 36-38 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» регламентують, що кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Під час відвідування ПНІ встановлено, що в окремих житлових кімнатах закладу матраци та подушки на ліжках підопічних перебувають в зношеному стані та потребують заміни (фото 22). Зазначене порушує пункт 1.1 та 1.5 розділу V Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857, створює незручності для підопічних та може негативно вплинути на їх стан здоров'я.

7. Групою НПМ виявлено, що в холодильних та морозильних камерах складських приміщень закладу відсутні термометри, не ведеться журнал температурного режиму, чим порушуються вимоги пункту 2 частини 1 статті 41 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Вказане може призвести до порушення вимог зберігання продукції та, як наслідок, вплинути на її якість.

Зазначене порушення усунуто за час написання звіту (фото 23).

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

8. Під час конфіденційного спілкування групою НПМ встановлено, що в закладі склалася практика, за якої підопічних схильних до девіантної поведінки поміщають до відділення посиленого нагляду, яке їм забороняється залишати

протягом кількох тижнів. Хоча зазначене правило закладу, зі слів адміністрації закладу, створене з метою забезпечення безпеки підопічних та уникнення випадків втечі, проте воно не має правових підстав.

Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні неодноразово зазначала у своїх доповідях, що цей підхід порушує право мешканців на свободу та потребує перегляду.

Зазначене порушення усунуто за час написання звіту шляхом затвердження положення про відділення інтенсивного догляду (далі – відділення), у якому визначено вичерпний перелік підстав (медичних), за яких підопічні поміщаються до відділення, а також інші питання, що регламентують перебування підопічних у відділенні.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

9. Працівники закладу порушують права підопічних на приватність, оскільки проводять гігієнічні процедури підопічним у присутності інших мешканців кімнати, не використовуючи при цьому ширми. Більш того, використання туалетного стільця, зміна підгузків та миття підопічних у присутності інших осіб порушує право мешканців на повагу до людської гідності.

10. Групою НПМ встановлено, що одяг та взуття підопічних не персоналізовано.

Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню вищезазначені умови не сприяють зміцненню почуття самотності особистості та особистої гідності підопічних, а індивідуалізація одягу є однією із форм процесу лікування.

Інше

11. Групою НПМ встановлено, що у порушення Методичних рекомендацій щодо організації працетерапії для громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, затверджених Наказом Міністерства соціальної політики України від 26.11.2018 № 1778 (далі – Рекомендації), у закладі не ведеться належна фіксація процедур і результатів працетерапії у відповідних формах і звітах, як це передбачено Рекомендаціями. Також не оформлені індивідуальні картки підопічних, що повинні містити детальні дані про проведену працетерапію.

Крім того, не забезпечено дотримання вимог Рекомендацій щодо звітності та узгодження з індивідуальними потребами підопічних. Це свідчить про порушення принципу індивідуального підходу у наданні терапевтичних послуг, що може негативно вплинути на ефективність працетерапії для осіб з інвалідністю та громадян похилого віку.

Окрім того, у закладі не ведеться облік діяльності гуртків, не заповнюються журнали, в яких повинні фіксуватися відомості про проведення занять, участь підопічних та їх досягнення. Зазначене призводить до відсутності систематичного контролю за проведенням гурткової роботи та ускладнює оцінку її ефективності для розвитку осіб з інвалідністю та громадян похилого віку.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Київській міській військовій адміністрації:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності; забезпечити контроль за додержанням прав підопічних.

2. Київському психоневрологічному інтернату забезпечити:

дооблаштування наявного у закладі підвального приміщення відповідно до кількості підопічних та персоналу з метою його використання як найпростішого укриття;

належне ведення медичної документації;

оновлення м'якого інвентарю (подушок та матраців);

пристосування усіх приміщень житлових корпусів закладу для потреб осіб з інвалідністю;

облаштування житлових кімнат ширмами для забезпечення приватності підопічних;

персоналізацію одягу та взуття підопічних;

належне оформлення документації щодо організації працетерапії та обліку гурткової роботи у закладі.

Додатки: фотоматеріали на 6 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Начальник відділу реалізації
національного превентивного механізму
в закладах соціального забезпечення та
освіти Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Ірина ЦИКАЛЕНКО

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

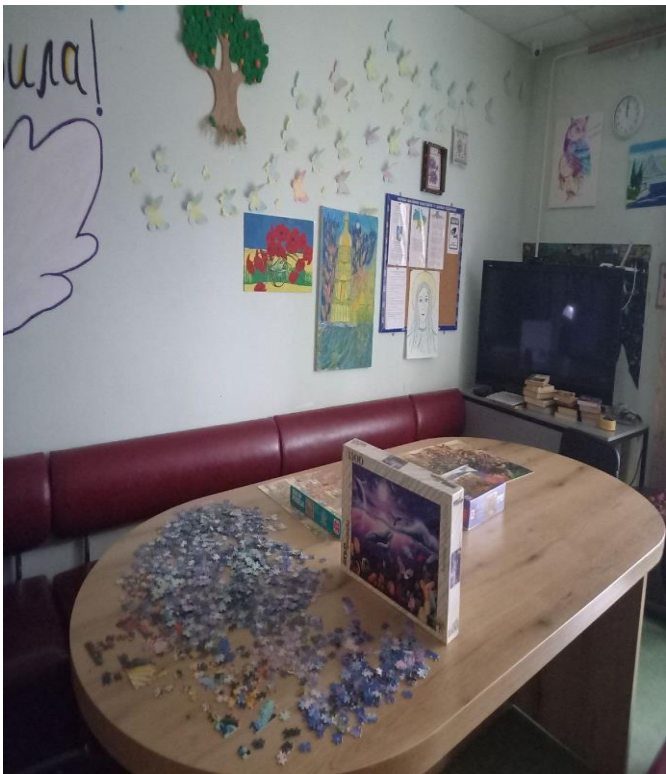

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

14

Фото 14

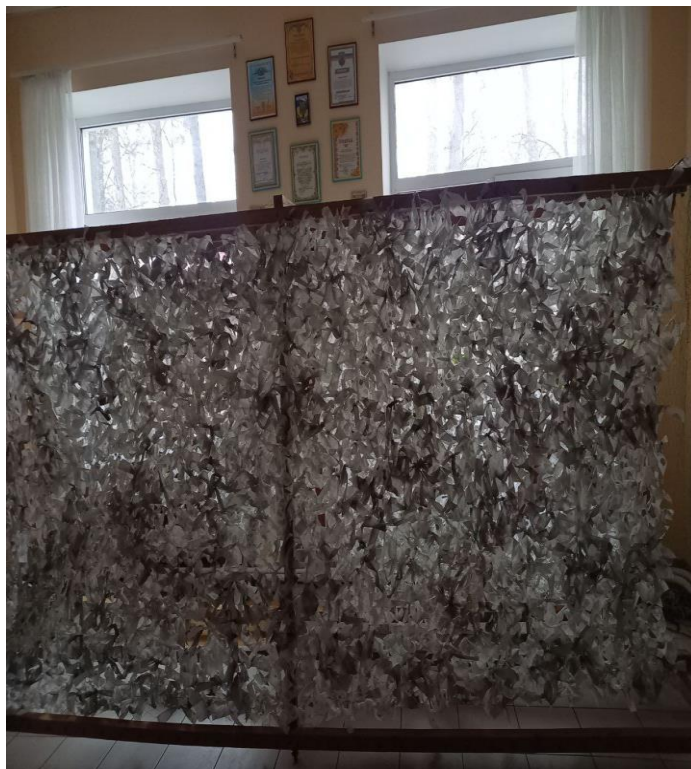

Фото 15

Фото 16

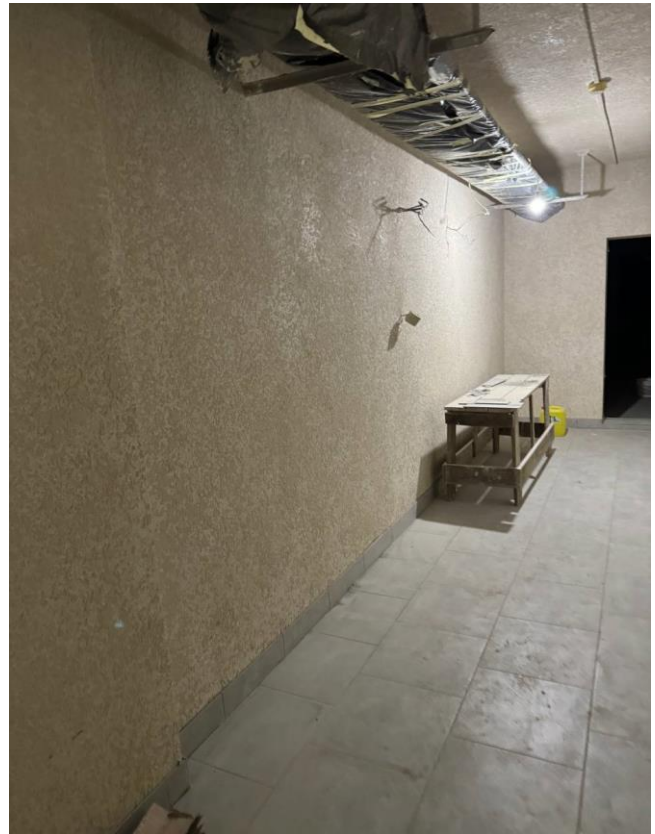

Φοτο 17

15

Φοτο 18

Φοτο 19

Φοτο 20

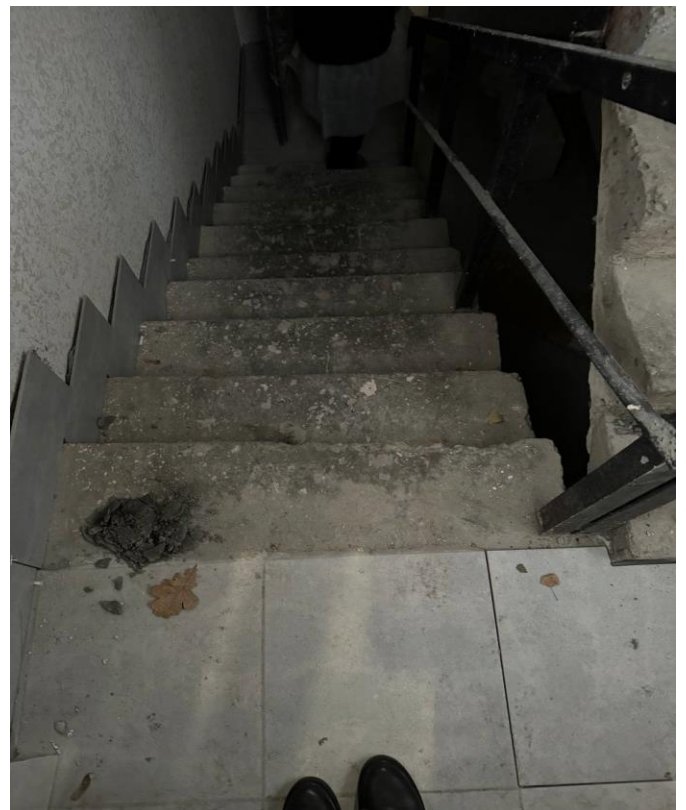
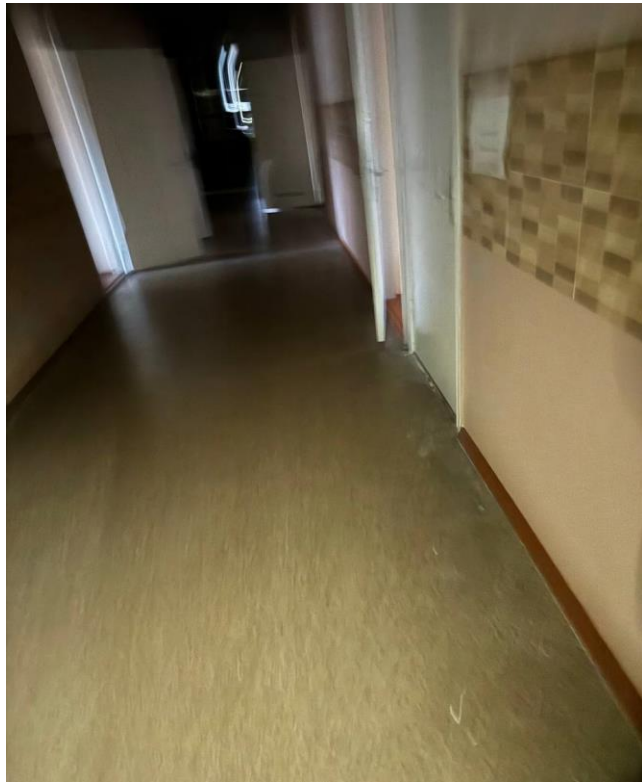

Фото 21

16

Фото 22

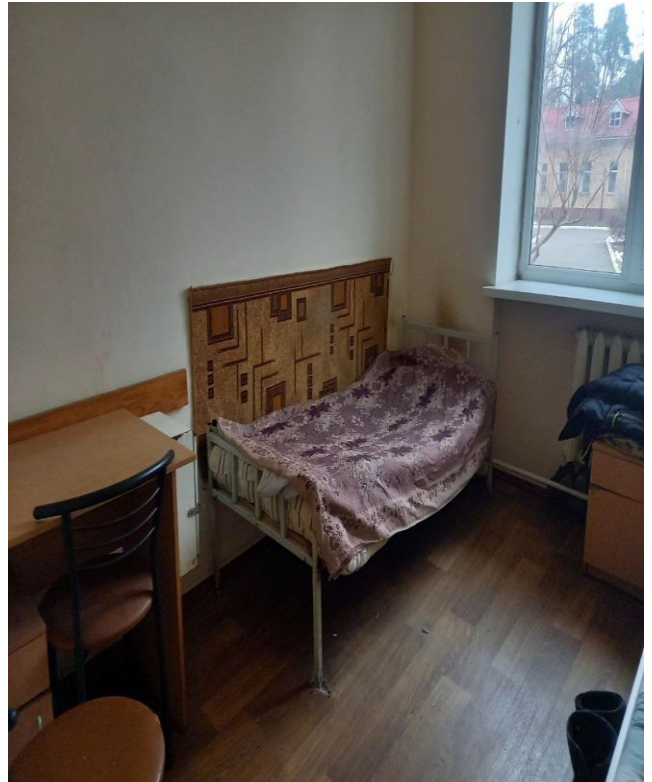

Фото 23

